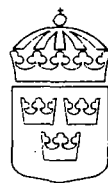

Socialförsäkringsutskottets yttrande

1990/91:SfU5y

Kompletteringspropositionen

1990/91
SfU5y

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 2 maj 1991 beslutat bereda socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1990/91:150 (kompletteringspropositionen) jämte motioner såvitt propositionen och motionerna rör utskottets beredningsområde.

Socialförsäkringsutskottet begränsar sitt yttrande till att avse av regeringen i del 1, bil. 1:3 i propositionen föreslagna höjningar av anslagen B 2. Allmänna försäkringskassor och D 8. Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension och i del 2, bil. II:4 i propositionen framlagda riktlinjer för omställning och minskning av den statliga administrationen inom socialdepartementets verksamhetsområde, såvitt avser socialförsäkringsadministrationen. I anslutning härtill yttrar sig utskottet över motionerna 1990/91:Fi44 av Gullan Lindblad m.fl. (m), 1990/91:Fi52 av Sigge Godin m.fl. (fp), 1990/91:Fi38 av Lars Werner m.fl. (v) yrkande 2 och 1990/91:Fi48 av Inger Schörling m.fl. (mp) yrkande 2.

Anslagsfrågor

Riksdagen har på förslag av socialförsäkringsutskottet i betänkande 1990/91:SfU11 för budgetåret 1991/92 anvisat ett förslagsanslag på 637 951 000 kr. till Allmänna försäkringskassor och ett förslagsanslag på 1 525 000 000 kr. till Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension.

I proposition 150 föreslås att för budgetåret 1991/92 skall till Allmänna försäkringskassor anvisas ytterligare 11 700 000 kr. och till Bidrag till kommunala bostadsbidrag till folkpension ytterligare 70 000 000 kr.

Från anslaget B 2. Allmänna försäkringskassor finansieras 15 % av försäkringskassornas administration. Resterande 85 % finansieras med arbetsgivaravgifter och egenavgifter från inkomsttiteln på statsbudgeten. I budgetpropositionen framhölls att förslaget till anslag för nästa budgetår i princip innebar oförändrade resurser till försäkringskassorna och att de resurser som kan frigöras genom fortsatt rationalisering och regelförenkling tills vidare får behållas och sättas in i kampen mot ohälsan. Förutsättningarna för försäkringsadministrationen kommer

emellertid att påverkas av införande av en arbetsgivarperiod. Hälften av försäkringskassornas förvaltningsanslag borde därför ställas till regeringens disposition. Vidare anfördes i budgetpropositionen att avsikten var att regeringen skulle återkomma till riksdagen om försäkringskassornas förvaltningsanslag i samband med ett förslag om införande av en arbetsgivarperiod.

Utskottet behandlar för närvarande två propositioner som har betydelse för beräkningen av försäkringskassornas förvaltningsanslag, nämligen proposition 1990/91:141 om rehabilitering och rehabiliteringsersättning och proposition 1990/91:181 om sjuklön m.m. Den sistnämnda propositionen innehåller förslag om att arbetsgivarna fr.o.m. den 1 januari 1992 skall betala sjuklön till sina anställda under de 14 första dagarna av en sjukperiod.

Frågan om försäkringskassornas förvaltningsresurser behandlas i kompletteringspropositionen med beaktande av såväl införandet av sjuklön som satsningen på aktiv rehabilitering. I propositionen anför socialministern att för att klara den avsedda satsningen på rehabiliteringsområdet som föreslås från den 1 januari 1992 krävs personalförstärkning vid försäkringskassorna. I ett inledningsskede bör resurserna för detta arbete förstärkas med 2 000 årsarbetare. Resurser som frigörs genom införandet av sjuklön (enligt riksförsäkringsverkets beräkningar 2 400 årsarbetare på sikt) och genom andra regelförändringar bör försäkringskassorna därför få behålla under budgetåret 1991/92. Vidare bör försäkringskassorna fr.o.m. samma budgetår få rätt att själva omprioritera mellan lokalkostnader och förvaltningskostnader (övriga förvaltningsutgifter).

I kompletteringspropositionen tas också upp frågan om ADB-stöd för administrationen inom socialförsäkringen. Det nuvarande ADB-stödet, som började byggas upp i början av 1970-talet, ges via en central dataanläggning med stordatorer och databaser vid riksförsäkringsverkets ADB-avdelning i Sundsvall. Till datorerna är terminaler på de allmänna försäkringskassorna anslutna via det gemensamma kommunikationsnätet.

Förslag om den framtida ADB-verksamheten har senast lagts fram av riksförsäkringsverket i mars 1988 (FAS 90-förslaget). Förslaget innebär att en systemstruktur skall utvecklas där alla lokal- och centralkontor får egen datorkraft och knyts samman i ett gemensamt kommunikationsnät, grundat på nuvarande datorlösningar. Ärendehandläggningen integreras med moderna funktioner för uppföljning och kontorsstöd, t.ex. ordbehandling, kalkylering och registeruppläggning. Grundinformationen för sjuk- och föräldraförsäkringen lagras i lokala register, medan lagring av register där betydande stordriftsfördelar finns i första hand sker centralt.

Regeringen har därefter i oktober 1990 tillkallat en särskild utredare med uppgift att utreda och lägga fram förslag till författningsreglering av personregister på socialförsäkringsområdet. I ett delbetänkande (SOU 1991:9) har utredaren lämnat förslag om en författningsreglering

av de lokala sjukförsäkringsregistren. Betänkandet har remissbehandlats. Utredningens fortsatta arbete är inriktat på författningar för de centrala registren inom socialförsäkringen.

I kompletteringspropositionen erinrar socialministern om att hon i budgetpropositionen anförde att, mot bakgrund av den pågående utredningen om socialförsäkringsregisterlag samt i avsaknad av en mer omfattande investeringskalkyl för lokala sjukförsäkringsregister, hon inte då var beredd att ta ställning till av riks-försäkringsverket presenterad registeruppläggning och genomförandeplan. Vidare aviserades ett uppdrag till riks-försäkringsverket att närmare utreda behovet av en utökning av antalet arbetsplatsutrustningar och deras tekniska utformning.

Riks-försäkringsverket har vid sin utredning om behovet av arbetsplatsutrustningar gjort en kalkyl som utgår från ett tillskott om 3 900 arbetsplatsutrustningar (terminaler), vilket motsvarar en terminal per utredare och en terminal per tre övriga handläggare.

Socialministern framhåller att det nya ADB-stödet måste byggas upp i etapper. I en första etapp bör en satsning göras på en basinvestering i ADB-kapacitet i syfte att bredda tillgången till arbetsplatsutrustningar, möjliggöra ett mer kraftfullt kontorsstöd och förstärka nät- och kommunikationskapacitet. Detta är en investering som under alla omständigheter krävs för att modernisera försäkringskassornas ADB-stöd. I en andra etapp är avsikten att i samband med en proposition avseende en lagstiftning om lokala sjukförsäkringsregister lägga fram förslag som skapar förutsättningar för det utvidgade datorstöd som behövs för försäkringskassornas arbete med en mer aktiv rehabilitering och förebyggande insatser. Den totala ramen för den sammanlagda investeringen i utrustning för ett nytt ADB-stöd beräknas till högst 350 milj.kr. Av denna ram behövs nu högst 150 milj.kr. för att under budgetåret 1991/92 täcka investeringar som behövs oberoende av riksdagens ställningstagande till en proposition om en registerlag. Av beloppet har 25 milj.kr. redan anvisats för nästa budgetår. Återstoden, 125 milj.kr., föreslås anvisade på civildepartementets huvudtitel under anslaget Anskaffning av ADB-utrustning.

För socialförsäkringsadministrationen beräknas utgifterna för budgetåret 1991/92 till följd av investeringen uppgå till 120 milj.kr., varav 42 milj.kr. redan beräknats i budgeten för försöksverksamhet på ADB-området. Återstoden, 72 milj.kr., föreslås slutligt finansieras via försäkringskassorna, varav 15 % eller 11,7 milj.kr. föreslås, som inledningsvis redovisats, anvisat på förslagsanslaget Allmänna försäkringskassor.

Utskottet har ingen erinran mot de ökade resurser som föreslås för försäkringskassorna för nästa budgetår, och utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker propositionens förslag i denna del.

Vad som anförts i kompletteringspropositionen om ADB-stöd för lokala sjukförsäkringsregister har mött kritik i två motioner. I motionerna Fi44 av Gullan Lindblad m.fl. yrkande 1 och Fi52 av Sigge Godin m.fl. yrkandena 1 och 2 begärs tillkännagivanden till regeringen

av innebörd att FAS 90-projektet inte bör genomföras och att motionärerna inte vill binda sig i nuläget för ADB-investeringar på ytterligare 175 milj.kr.

I motion Fi48 av Inger Schörling m.fl. begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att motionärerna inte nu tar ställning till tankarna om en ny sjukregisterlag, utan kommer att noga pröva frågan om ett lagförslag härom läggs fram.

Utskottet anser för sin del att det är angeläget att arbetet med en modernisering och en decentralisering av socialförsäkringens ADB-system fortgår som planerat. Härigenom ges möjligheter att effektivisera såväl arbetet med socialförsäkringen som den interna administrationen. Genom att ADB-verksamheten till stora delar förläggs till försäkringskassornas lokalkontor får man inom dessa en bred upphyggnad av datorkompetensen, och de anställda får ett större inflytande över verksamheten. Sårbarheten i systemet minskar också.

Kritiken i motionerna mot FAS 90 riktar sig huvudsakligen mot den del av projektet som hänför sig till uppbyggnaden av lokala och centrala register, och remissyttrandena över det nämnda delbetänkandet SOU 1991:19 Lokala sjukförsäkringsregister åberopas som stöd för att FAS 90-projektet inte bör genomföras. Utskottet har tagit del av remissyttrandena och kan för sin del inte finna annat än att den övervägande delen av remissinstanserna ser positivt på att en författningsreglering sker av socialförsäkringens register. De önskemål om ändringar och kompletteringar av författningsförslaget som remissinstanserna — utifrån de skilda områden de haft att bevaka — fört fram kommer att i vanlig ordning bli föremål för överväganden vid den fortsatta beredningen av utredningsförslaget.

Utskottet anser på grund av det anförda att finansutskottet bör avstyrka bifall till motionerna Fi44 yrkande 1, Fi52 yrkandena 1 och 2 och Fi48 yrkande 2.

Förslaget till ökade medel med 70 milj.kr. under förslagsanslaget Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension är föranlett av att riksdagen nyligen beslutat att utge särskilda kommunala bostadstillägg till sådana pensionärer som inte når upp till en skälig levnadsnivå under år 1991 (prop. 1990/91:119, SfU19, rskr. 196). Kostnaderna för det särskilda bostadstillägget har tidigare beräknats till 330 milj.kr. för hela år 1991. Härav har statens del för det senare halvåret 1991 beräknats utgöra 70 milj.kr. Enligt uppgifter från socialdepartementet har det nu visat sig att statens del av kostnaderna för andra halvåret 1991 kan förutses stanna vid 15 milj.kr. Utskottet överlåter åt finansutskottet att bedöma om detta, i förhållande till vad som redan anvisats, begränsade belopp behöver anslås ytterligare.

I kompletteringspropositionens del 2 behandlas frågor om omställning och minskning av den statliga administrationen. Beträffande socialförsäkringen framhålls i propositionen att viktiga förändringar pågår som berör administrationen. Bland aktuella regelförändringar kan nämnas att riksdagen nyligen beslutat att administrationen av sjukreseersättningarna skall föras över till sjukvårdshuvudmännen från den 1 januari 1992, att som nämnts ovan utskottet för närvarande

behandlar propositioner om nya regler för rehabilitering och rehabiliteringsersättning och om sjuklön fr.o.m. samma tidpunkt. Regeringen aviserar också kommande förslag om bl.a. en samordning av arbetsskadeförsäkringen med sjukförsäkringen och förändringar i föräldraförsäkringen. Även förändringar i organisationens utformning och funktionssätt pågår. Sammanfattningsvis innebär den långsiktiga strategin inom socialförsäkringsadministrationen en bruttobesparing om 900 milj.kr. om de tänkta förändringarna kommer till stånd. Besparingen gör det möjligt att inledningsvis satsa 450 milj. kr. för att åstadkomma en omstrukturering av hela socialförsäkringsadministrationen i syfte att stärka rehabiliteringsarbetet. Återstående resursneddragning 450 milj. kr. når sin fulla effekt 1993/94 med tyngdpunkten under den senare delen av treårsperioden. Av nettobesparingen inom socialförsäkringsadministrationen föreslås att 40 milj.kr. skall satsas på det förebyggande folkhälsoarbetet.

I motion Fi52 av Sigge Godin m.fl. yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att det är angeläget att regeländringarna inom föräldraförsäkringen genomförs så fort som möjligt. Utskottet förutsätter att en proposition i frågan föreläggs riksdagen vid början av nästa riksmöte. Något särskilt tillkännagivande härom anser utskottet inte är påkallat.

Lars Werner m.fl. begär i motion Fi38 yrkande 2 ett tillkännagivande om att inga förändringar skall genomföras i arbetsskadeförsäkringen.

Regeringen har vid skilda tillfällen, senast i den nu förevarande propositionen, uttalat sin avsikt att genomföra en samordning av sjuk- och arbetsskadeförsäkringen. En kommitté för översyn av arbetsskadeförsäkringen kommer att tillsättas inom kort. Utskottet anser att resultatet av detta arbete bör avvaktas och att riksdagen inte bör göra några uttalanden med anledning av motion Fi38 yrkande 2.

I motion Fi44 av Gullan Lindblad m.fl. yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att målet för rationaliseringsverksamheten inom socialförsäkringssektorn bör vara en större resursneddragning än 450 milj.kr. vid utgången av budgetåret 1993/94. Motionärerna hänvisar härvid till sina förslag om en allmän obligatorisk sjukvårdsförsäkring och en upprepning bland alla de organ som ägnar sig åt styrningen av hälso- och sjukvården.

Utskottet vill erinra om att den i propositionen beräknade resursneddragningen förutsätter att samtliga beräknade besparingar på grund av de i propositionen angivna planerade regel- och organisationsförändringarna kan uppnås under den kommande treårsperioden. Detta innebär i sig en hög målsättning. Utskottet kan för sin del inte finna att ett införande av en allmän obligatorisk sjukvårdsförsäkring enligt de riktlinjer som lagts fram i olika moderata motioner skulle medföra några administrativa besparingar inom sjukvårdsförsäkringen, eftersom förslagen innebär att sjukvårdsförsäkringen blir mer individualiserad och kommer att få bära en större del av sjukvårdskostnaderna än vad som är fallet i dag. Utskottet anser därför att finansutskottet bör föreslå

riksdagen att med avslag på motion Fi52 yrkande 2 godkänna de av regeringen anförda riktlinjerna för omställning och minskning av administrationen inom socialförsäkringsområdet.

1990/91:SfU5y

Stockholm den 16 maj 1991

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Gullan Lindblad (m), Börje Nilsson (s), Ulla Johansson (s), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Margit Gennser (m), Nils-Olof Gustafsson (s), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c), Margó Ingvarsson (v), Ragnhild Pohanka (mp), Maud Björnemalm (s), Christina Pettersson (s) och Arne Mellqvist (s).

Avvikande meningar

1. FAS 90 och förenklingar i föräldraförsäkringen

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Margit Gennser (m), Hans Dau (m) och Barbro Sandberg (fp) anser dels att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 1." och dels att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "är påkallat." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser av flera skäl att FAS 90-projektet inte bör genomföras. Projektet bygger på ett system som nu snabbt håller på att föråldras, eftersom stora förändringar för närvarande sker inom socialförsäkringsområdet som ställer andra krav på administrativa hjälpmedel hos kassorna. Under sådana förhållanden är det kortsiktigt att göra tunga datainvesteringar. En annan invändning mot FAS 90 är att integritetsfrågorna är svårlösta och att den planerade registerlagen inte löser dessa frågor. Dessutom ifrågasätter utskottet om FAS 90 överensstämmer med Europarådets konvention om skydd för enskilda vid ADB-behandling av personuppgifter samt vissa EG-direktiv som kan kräva samtycke eller underrättelse vid utlämnande av uppgifter m.m. Utskottet biträder förslaget om ökade medel för ADB-investeringar hos försäkringskassorna under nästa budgetår men vill i nuläget inte binda sig för ADB-investeringar på ytterligare 175 milj.kr. under de närmaste åren.

Riksförsäkringsverket har redovisat ett antal förslag till förändringar av regelsystemet inom föräldraförsäkringen som skulle medföra relativt stora administrativa och försäkringsmässiga besparingar och frigöra ca 180 årsarbetare. Utskottet anser att det är mycket angeläget att regeringen snarast lägger fram förslag till förändringar i regelsystemet inom föräldraförsäkringen.

Vad utskottet ovan anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

1990/91:SfU5y

2. Sjukregisterlag

Karin Israelsson (c), Rune Backlund (c) och Ragnhild Pohanka (mp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder förslaget om ökade medel för ADB-investeringar hos försäkringskassorna för nästa budgetår, men tar därmed inte nu ställning till tankarna om en ny sjukregisterlag. Utskottet är mycket tveksamt till sådana register ur integritetssynpunkt och kommer därför att noga pröva frågan för den händelse att ett sådant förslag läggs fram. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Arbetsskadeförsäkringen

Margó Ingvarsson (v) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Regeringen har" och slutar med "yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Regeringen har anmält att den har för avsikt att föreslå en samordning mellan sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen. Utskottet avvisar en sådan samordning och anser att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att inga försämringar skall genomföras i arbetsskadeförsäkringen.

4. Målen för rationaliseringsverksamheten

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "inom socialförsäkringsområdet." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de omfattande ändringar som nu kommer att genomföras inom socialförsäkringssektorn och de ändringar som kommer att initieras längre fram samtidigt som ADB-stödet moderniseras bör innebära att rationaliseringsvinster på mer än 50 % av de i propositionen angivna bruttobesparingarna, 900 milj.kr., kan hämtas hem. Moderata samlingspartiets förslag om införande av en allmän obligatorisk sjukvårdsförsäkring och en upprepning av alla de organ som ägnar sig åt styrningen av hälso- och sjukvården bidrar också till att utskottet anser att målet för rationaliseringsverksamheten bör vara en större resursneddragning än de 450 milj.kr. som regeringen beräknat vid utgången av budgetåret 1993/94.

